

Svensk Förening för Vårdhygien

Projektledare Ulf Kvist
Socialstyrelsen

2011-05-23

Vårdhygien i den nya specialitetsstrukturen. Synpunkter från Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH).

Vårdhygien är en verksamhet inriktad på att förebygga vårdrelaterade infektioner och smittspridning inom vården oavsett vårdform och vårdgivare. Verksamheten började ta form i Sverige under 1960-talet och var då knuten till de bakteriologiska laboratorerna under namnet sjukhushygien.

Genom de ökande kraven på specialisering och specifik kunskap har de vårdhygieniska enheterna på många ställen brutits loss från de mikrobiologiska laboratorerna och kan nu finnas inom landstingens centrala organisation, ibland tillsammans med en smittskydds-enhet. Att vara hygienläkare är idag vanligtvis ett heltidsuppdrag oavsett hur den vårdhygieniska enheten är organiserad.

I Socialstyrelsens dokument "Tillgång till vårdhygienisk kompetens" (2011) beskrivs behovet av vårdhygienisk expertis för att vård skall kunna bedrivas enligt Hälso- och sjukvårdslagens krav att vården skall ha en god hygienisk standard (HSL 2§) och att sådan expertis skall finnas tillgänglig för alla vårdgivare. Bemanning vid en vårdhygienisk enhet beskrivs också, och man lyfter fram att hygienläkare ska ingå i basbemanningen.

De som är verksamma som hygienläkare är vanligtvis specialister inom Klinisk bakteriologi/virologi eller Infektionssjukdomar/Infektionsmedicin; dubbelspecialisering är inte ovanlig. Vårdhygien är emellertid ett självständigt och väldefinierat kunskapsområde som genom vårdens utveckling fått ökad betydelse. Antalet hygienläkare har successivt ökat och uppgår nu till drygt 60 personer spridda över hela landet.

För att möta det ökade behovet av fördjupad kunskap inom området vårdhygien för dem som redan var verksamma som hygienläkare, startade Smittskyddsinstitutet och Karolinska Institutet i början av 2000-talet en magisterutbildning i Vårdhygien och smittskydd. Denna lades ner 2006 och ersattes 2007 av en ettårig motsvarande utbildning på Nordiska Högskolan för Folkhälsovård (NHV) i Göteborg. Utbildningen omfattar 60 ECTS (högskolepoäng) och består dels av ämnesspecifika kurser inom vårdhygien, mikrobiologi, infektionsepidemiologi etc. dels av mer folkhälsoinriktade kurser. Det finns dock inga krav på att den som är verksam som hygienläkare skall genomgå utbildningen utan detta styrs av resurser hos respektive arbetsgivare.

Tidigare fanns utrymme för FV/ST-läkare inom Klinisk bakteriologi/virologi att tillbringa tre månader eller längre tid vid en vårdhygienisk enhet. Idag är tiden för placeringen i bästa fall två veckor. Inom ramen för denna korta tid är det omöjligt att inhämta de kunskaper och färdigheter som beskrivs under Delmål 10 (Vårdhygieniskt arbete) i Målbeskrivning och Utbildningsbok för specialistutbildning i Klinisk bakteriologi och virologi. ST-läkare inom Infektionsmedicin får sällan möjlighet till placering vid vårdhygieniska enheter.

Vi har idag en situation där Socialstyrelsen beskriver ett krav på tillgång på hygienläkare för all vård, men där utbildnings- och specialiseringsstrukturen gör det mycket svårt att tillgodose detta behov. Vi har vidare ett växande antal läkare med expertkunskap inom ett specifikt kunskapsområde, men som trots detta inte tillhör en egen specialitet. Vi har en högskoleutbildning inom kunskapsområdet - som kan utgöra bas i en framtida specialistutbildning för hygienläkare - men där arbetsgivarens goda vilja avgör om den enskilde hygienläkaren ska få möjlighet att ta del av utbildningen.

Mot bakgrund av ovanstående anser Svensk Förening för Vårdhygien att Vårdhygien bör bli en gren- eller tilläggspecialitet med baspecialiteterna Klinisk bakteriologi och virologi respektive Infektionsmedicin.

Ann Tammelin, överläkare,
Vårdhygien Stockholms län
Ordförande SFVH

Ingemar Qvarfordt, överläkare
Vårdhygien, Sahlgrenska Universitetssjukhuset
Ordförande SFVH:s läkarsektion